

tam propter labores et afflictiones temporales, quam quia, ut idem Apostolus subjunxit: *Qui cum uxore est, sollicitus est quæ sunt mundi, quomodo placeat uxori, et divisus est; et quæ nupta est, cogitat quæ sunt mundi, quomodo placeat viro.* Item quia, ut ibidem ait, *tribulationem carnis habebunt hujusmodi.* Quod non de sola temporali afflictione intelligo, quamvis sic significaverit Hieronymus, libr. 4 Contra Jovin., sed etiam de propria carnis tribulatione, quæ impedit profectum spiritualem, et quæ potest esse occasio alicujus culpæ venialis per excessum carnalis voluptatis; hoc enim significant verba sequentia: *Ego autem vobis parco;* addit autem egregie Hieronymus, etiamsi Paulus loquatur de temporali afflictione, non ideo illam commemorasse, ut tantum propter illam vitandam amanda sit virginitas, sed potius ut ostenderet in omnibus virginitatem superare matrimonium. Cum enim clarum sit in spiritualibus excedere, videri poterat in carnis deliciis superari. Ait autem Apostolus has matrimonii delicias tot esse tribulationibus et afflictionibus ejusdem carnis admixtas, ut etiam in hoc virginitas præferenda videatur.

14. *Castitas facit homines Angelis similes.* — Ex his ergo satis est divina auctoritate probata conclusio, et obiter nonnulla Patrum testimonia attigimus, plura autem tam ex illis quam ex Conciliis prætermittimus, quia et in sequenti assertione, et sequentibus capitibus, et infra tractando de voto solemnii, multa necessario sunt ex antiquitate repetenda. Ratio autem hujus veritatis ex dictis circa testimonium Pauli sufficienter explicata est. Nam continentia, sive consideretur ut utilis ad spiritualia bona, sive ut per se bona et amabilis, excedit conjugium; ergo simpliciter melior est. Antecedens quoad priorem partem patet discursu facto, quia est utilis ad magis diligendum Deum; quia quantum in se est, et cor unit Deo, et cogitationem ad illi soli placendum provocat. Item, quia facultatem præbet sine impedimento Dominum obsecrandi. Item, quia liberat a sollicitudinibus et necessitatibus hujus vitæ. Quoad alteram vero partem declaratur, quia matrimonium quoad præcipuum finem et actum suum non est amabile per se, ac propter suam perfectionem intrinsecam, sed solum propter aliud, scilicet, propter filiorum procreationem; virginitas autem per se spectata maxime amabilis est, ut totus homo (ut Paulus significavit) et corpore et spiritu sanctificetur, corpus suum Deo consecrando, et ab animali vita quoad fieri possit

illud abstrahendo, et ad spiritualem elevando. Ut enim eleganter dixit Basilius, homil. de Vera virginit., quæ habetur post librum ejusdem tituli: *Virginitas, seu castitatis gratia non solum a gignendis liberis abstinere, sed vita omnis Christianæ modestiæ accommodata virginitatem habere videtur; nam et sermone lascivire, et oculo licentiori vagari, et auditu inhonesto labefactari, et corde per cogitationem pravam contaminari, et præter modum in cibo potuque se ingurgitare, a propria pudicitia et temperantia excidere fuerit. Qui vero sese in omnibus vitæ partibus incorruptum continentemque custodierit, is vere perfectum virginitatis munus est adeptus; ut autem id adipiscamur, omni studio ad Dei redire similitudinem conandum est.* Propter quod etiam Patres virginitatem comparant conditioni ac perfectioni Angelicæ, quia homines quodammodo facit imitatores Angelorum in spirituali vita, juxta illud Matth. 22: *Neque nubent, neque nubentur, sed erunt sicut Angeli Dei in celo.* Quod enim consummandum est resurrectione per gloriam corporis, hoc in hac vita viri sancti inchoant per castitatis perfectionem; quam propterea supra homines esse, et Angelorum esse coronam, dixit Cyrillus Hierosolymitanus, Catechesi 12; et Damasc., lib. cap. vigesimo quinto, virginitatem Angelorum conversationem, et incorporeæ naturæ proprietatem appellat. Fulgentius autem, epist. 3 ad Probam, cap. 2, in corpore dicit, *nihil esse integritate melius, cujus laudes postea prosequitur, virgines etiam cum Angelis conferendo.* Extat de eodem argumento egregius liber de castitate, Sixti III, Pontificis, in 5 tom. Biblioth., estque optima epist. 82 D. Ambros., alias lib. 3, Epist. 25, ad Vercel. Ecclesiam.

15. *Probatur tertio exemplis.* — Diabolus castitatem æmulatur. — Ultimo addere possumus virginitatis exempla, quæ imprimis peti possunt ab ipsis Gentilibus¹. Nam, ut Hieronymus ait, 1 contra Jovin., a Græcis etiam et Barbaris virginitas in magno pretio habita est, et tam poeticis quam historicis monumentis laudata; et ibidem ait sibyllas virgines fuisse, et ideo prophetiæ donum accepisse. Tertullianus etiam, lib. 1 ad Uxorem, cap. 6, hoc exemplo provocat fideles ad castitatem: *Cum Gentiles (ait) satanæ suo et virginitatis et civitatis sacerdotia perferant.* Et subdit exempla de virginibus Romanis, Achaicis, et Atri-

¹ Vide Tiraq., in lib. 15 Connub., a n. 115 usque ad 125.

canis, ubi Pamelius alia ejusdem Tertulliani et aliorum Patrum loca adnotat. Quibus adde eundem Tertulliani, lib. de Præscript. hæret., cap. 40, ipsum etiam dæmonem in hoc æmulatum esse Ecclesiam, *quod ipse etiam et virgines habet et continentes.* Hinc enim addiscere possumus (ut sumitur ex eodem Tertulliano, lib. de Monog.) quantum Deo castitas placeat; illam enim dæmon aliquando observat, non quia honestas illi placeat, sed ut vel specie inani decipiat, vel ut sibi divinos honores attribuere videatur. Quod in simili indicavit Hieronymus, Epist. 11 ad Ageruchiam, dicens: *Quod idem observat Gentilitas in condemnationem nostri, si hoc non exhibeat veritas Christo, quod tribuit mendacium diabolo, qui et castitatem reperit perditricem.* Hic adde egregium factum Augusti imperatoris in commendationem casti et honesti cælibatus, quod Baronius refert, tom. 1, ann. 11 Christi. Præterea, quod in lege veteri multi Sancti, et alii, qui perfectionis viam profitebantur, castitatem coluerint, ostendi ex sanctis Patribus, et historia Josephi, in d. tom. 2, disp. 6, sect. 1. Quibus addi possunt quæ refert Baron., tom. 1, ann. Christi 57, num. 58, et ann. 93, n. 8. Denique de tempore legis gratiæ infinita sunt exempla de perpetua observantia virginitatis et castitatis, quæ in sequentibus afferemus.

16. *Assertio tertia: votum castitatis est optimum.* — Dico ergo tertio: bonum et optimum est virginitatem, seu perpetuam castitatem, per votum Deo consecrare. Conclusio intelligitur per se, et ex vi talis actus et materiæ, seclusis his quæ sunt per accidens, et sic conclusio est de fide, quæ licet ex dictis sit satis per se nota, breviter confirmanda est. Primo, testimonio Christi, Matth. 19, ubi laudat et commendat, *qui se castraverunt propter regnum cælorum.* Est enim certissimum ibi non accipi verbum illud in significatione propria et materiali, sed in metaphorica significatione, pro castitatis observantia, alioquin seipsum abscindere non laudi, sed vitio daretur, ut contra hæreticos Valesios ostendit Epiphanius, lib. 2, tom. 1, hæres. 58. Non dicitur autem juxta propriam et intentam analogiam illius metaphoræ se castrare, ille qui tantum abstinere a venereis, vel matrimonio, si semper ad id retinet potestatem et liberam voluntatem; sed ille qui, quantum moraliter potest, fit impotens ad humanam generationem; hujusmodi enim sunt eunuchi, qui vel a nativitate, vel injuria hominum corporaliter

tales sunt. Significavit ergo Christus esse posse et futuros fuisse aliquos spirituales eunuchos, qui non corporali gladio, sed voluntate, nec corporali sectione, sed promissione et voto se castrarent, id est, moraliter impotentes redderent ad usum conjugalem, quod opus excellentis virtutis esse significavit Christus, tam in verbis quæ præmisit: *Non omnes capiunt verbum istud, sed quibus datum est, nam cum immediate verba causalia subdit, sunt enim eunuchi,* ac si diceret, ideo non omnes capiunt, quia hoc genus spiritualium eunuchorum divinum est, et excellens; quam in his quæ subjungit: *Qui potest capere, capiat,* ut Chrysostomus ibi, et Græci omnes, Hieronym., Anselm., S. Thom., et alii interpretantur. Hieronymus item, lib. Contra Jovinian.; et significavit eleganter Tertull., lib. de Cultu femin., cap. 9, et lib. 1 Ad uxorem, cap. 6, dicens: *Quot sunt qui statim a lavacro carnem suam obsignant; quot item, qui consensu pari inter se matrimonii debitum tollunt, voluntariis spadonibus pro cupiditate cælesti, salvo matrimonio, abstinentia toleratur, quanto magis adempto.* In quibus verbis observandum est accommodatissimum *obsignandi* verbum, quod optime significat specialem carnis dedicationem et consecrationem per votum. Est etiam expendendum quod ait, *matrimonii debitum tolli mutuo consensu;* non enim dixit tolli matrimonii usum, sed debitum, quod non tollitur per solum propositum, aut voluntatem non coeundi, sed per promissionem mutuam.

17. Similis expositio et loquendi modus frequens est apud Tertullianum, qui hac ratione voluntarios spadones vocat eos, qui perpetuam castitatem profitentur, ut patet ex lib. de Patientia, cap. 13. Eandem expositionem habet Clemens Alexand., lib. 3 Stromat., circa princ., ubi horum eunuchorum continentiam ita definit: *Est ergo continentia corporis despicientia convenienter pactis conventis cum Deo initis.* Eandem repetit in fine libri adjungens locum Isai.: *Ne dicat eunuchus: Sum lignum aridum.* Eandem habet Epiphanius supra; et Ambrosius, lib. de Virginib., ubi ex hoc loco antiquitatem hujus voti et Christi approbationem ostendit. Idem significat Fulgentius, epist. 3 ad Probam, cap. 6, et de Fide, ad Petrum, cap. 3, circa finem, ubi de conjugatis loquens, ait: *In talibus etsi fuerit aliquis conjugalis excessus, qui tamen legitimum non violentorum, habebit nonnullum, sed veniale peccatum. Sed hæc illorum sunt, qui nullam voce-*

runt continentiam Deo. Cæterum, quisquis seipsum castraverit propter regnum cælorum, et in corde suo continentiam Deo voverit, etc., ubi ex antecedentibus et consequentibus verbis constat castrare se, nihil aliud esse quam continentiam vovere; et eandem expositionem late tractat Basilius, lib. de Sancta Virginit., non longe a fine, ubi hos vocat mysticos, sacros et spirituales spadones, et votum appellat ad stipulationem constantis conjugii, scilicet, spiritualis, et fœdus sese Christo immaculatum exhibendi.

18. Vidua per fornicationem non peccat contra primum matrimonium. — Secundo principaliter solet colligi hoc votum ex verbis Pauli, 1 ad Timoth. 5: *Habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt.* Quia illa fides non potest esse nisi votum; nam vidua non agit contra fidem primi matrimonii, etiamsi fornicetur, quia per mortem mariti liberata fuit a lege viri; loquitur ergo Paulus de alia fide Deo data de servanda castitate viduali. Et ita intellexerunt locum illum Patres et expositores omnes in eum locum, tam Græci, quam Latini; Concilia etiam, et Pontifices, et alii Patres, quos Bellarminus refert, lib. 2 de Monach., cap. 24. Cui expositioni quidquid hæretici calumniantur, et intentio Pauli consonat, et verba; instruit enim ibi Timoth. de moderatione et cautela servanda in admittendis viduis ad professionem viduitatis, et inter alia monet ne adolescentiores viduæ facile admittantur, nam postea luxuriantur, et nubere volunt, habentes damnationem, non solum propter incontinentiam, sed etiam propter promissionis violationem, quam fidei irritationem propriissime appellavit. Nam quod fidei nomine promissio significari solet, patet non solum ex communi usu Latinorum, sed etiam ipsius Pauli, ad Roman. 3: *Numquid incredulitas illorum fidem Dei evacuavit?* id est, promissionem Dei, seu fidelitatem Dei; neque in nostro testimonio potest aliter sumi, scilicet, pro fide Theologica, nam illa non fit irrita, neque amittitur, etiamsi vidua luxurietur, et multo minus si nubere velit, maxime si per votum non prohibetur. Quod autem frangere votum, juxta usum Scripturæ, significetur per illa verba, irritum illud facere, patet, Num. 30: *Si quis votum Domino voverit, non faciet irritum verbum suum;* et Psalm. 88: *Quæ procedunt de labiis meis, non faciam irrita.* Unde Clemens I, lib. 3 Constit. Apostol., cap. 4, hanc ipsam doctrinam Pauli tanquam constitutionem Apo-

stolicam tradens, de hujusmodi vidua dixit, rationem Deo reddituram, non quia iterum nupsit, sed quia promissionem suam non servavit: et subjungit: *Quocirca oportet non temere neque inconsiderate promissionem facere, sed caute; melius enim est non fecisse votum, quam fecisse, et non reddere.*

19. Probatur exemplis. — B. Virgo votum castitatis fecit. — Christus exemplar castitatis per votum consecratae. — B. Joseph votum castitatis emisit. — Item B. Joannes Baptista. — Tertio probari potest hæc veritas ex Conciliis et sanctis Patribus; sed quia hæc adeo sunt clara et frequentia, ut neque ab ipsis hæreticis negari possint, et quia a modernis auctoribus copiosissime referuntur, ideo in hoc non immorabimur; solum attingemus quæ ad ostendendam traditionem et antiquam Ecclesiæ consuetudinem sufficere videbuntur. Non enim prætermittere possumus quin illustrioribus quibusdam exemplis veritatem hanc confirmemus. Ut autem omittamus superiora tempora, quæ legem gratiæ præcesserunt, de quibus incertum est an tunc hoc votum in usu fuerit in populo Dei, primum ac præclarissimum exemplum in lege gratiæ in Beatissima Virgine, ut in 2 tom. tertiæ p., disp. 6, sect. 2 et 3, fuse ostendimus, et ex verbis ejus: *Quomodo fiet istud?* et ex Patrum interpretatione et assertionem late confirmavi, simulque beatissimum Joseph, Virginis socium in hoc exemplo fuisse probavi. Eos autem ante Christum Dominum numeramus, quia ordine temporis incarnationem ejus præcesserunt, et quia de ipso Christo Domino non constat, licet verisimile sit, ut in superioribus tetigi, hoc votum emisisse. Nihilominus certissimum est fuisse virginitatis Deo consecratae exemplar longe excellentius, tum quia non solum voto, sed ipsamet divinitate virginitatem consecravit, et tanquam rem suæ divinæ personæ maxime decentem illam assumpsit, et a principio conceptionis suæ immutabili decreto firmavit; tum etiam quia ipsummet votum B. Virginis ab ipso Christo duxit originem, et in illius honorem et præparationem inspiratum et dicatum est. Idemque suo modo de voto S. Josephi dici potest, qui etiam, ratione muneris se comitandi, et propter honorem virginis et Christi, donum et singularem sanctificationem suæ virginitatis accepit, ut in eodem tom., disput. 8, prosecuti sumus. His annumerari potest D. Joann. Baptista, quem perpetuo virginem fuisse indubitatum est; nam ex Evangeliorum narratione non obscure col-

ligitur, ut in eodem tom., disp. 23, sect. 3, breviter attigimus. Quod autem votum castitatis emiserit, certo testimonio confirmare non possumus, est tamen per se valde credibile, cum in omnibus rebus perfectionis viam tenuerit. Propter quod, principium totius religionis, et monachorum princeps, seu anachoretarum exemplar appellatur a Sanctis Patribus quos eodem loco retuli.

20. Apostoli post vocationem voto perpetuam castitatem coluerunt. — Post hæc sequuntur Apostoli, quos non omnes Apostolatus virgines invenit, ut ex historiis manifestum est, et colligi potest ex Matth. 8, ubi Petrus dicitur habuisse socrum, unde filiam habuit Petronillam, quam inter sanctas Virgines Ecclesia colit. Idem colligi potest ex Paulo, 1 Corinth. 9; et ideo dicere non possumus omnes fuisse virgines; dicere tamen possumus omnes ab Apostolatu perpetuam virginitatem aut castitatem servasse. Nam Joannes Evangelista, sicut virgo vocatus est, ita perpetuo virgo permansit, ut de illo Ecclesia canit, et in illius officio sæpe repetit, et Sancti passim docent. Cui etiam fratrem Jacobum jungit Epiphanius, hæres. 58, et ex illo Anastasius Nicænus, lib. Quæstionum in Scriptura, q. 79; et in eodem numero ponit Jacobum, fratrem Domini; idem significat Epiphanius, hæres. 36, in princ., clarius hæres. 78, post medium: *Jacobus* (inquit), *frater Domini, postquam vivit annos 96, manens virgo mortuus est.* Atque idem sentit de Paulo in d. hæres. 58, saltem quod non nupserit, quia hoc ipsemet Paulus docuisse videtur, 1 Corinth. 7, dicens: *Vellum omnes esse sicut meipsum*¹: quod repetit idem Epiphanius, hæres. 70, et idem habet Hieron., Epist. 52. De cæteris vero Apostolis, an omnes ante Apostolatam conjugati fuerint, necne, incertum est; illud vero certum existimo, post Apostolatam a conjugibus, qui illas habuerunt, abstinuisse, etiamsi eas omnino non deseruerint, ut dicit D. Thom. infra, quæst. 186, art. 4, ad 1, quod intelligo quantum ad societatem cohabitationis et mutui obsequii; quod potest etiam sumi ex illis verbis Pauli, 1 Corinth. 9: *Num potestatem non habemus sororem mulierem circumducendi, sicut et reliqui Apostoli?* Quamvis enim mulieris nomine necessarium non sit uxorem intelligere, ut voluit Clemens Alexandrinus, lib. 3 Stromat., et cum eo Eusebius, lib. 3 Hist., c. 23, nihil tamen vetat uxorem etiam

comprehendi sub illa voce, quæ de se indifferens est, et sæpe sine dubio in illo capite pro uxore accipitur. Significat ergo Paulus aliquos ex Apostolis mulieres secum circumduxisse, illas tamen, sive essent veræ uxores, sive devotæ et fideles, ministrantes eis, semper fuisse ut sorores, non ut uxores. De qua re inferius iterum redibit sermo. Actor. etiam 21 legimus habuisse Philippum Diaconum quatuor filias virgines prophetantes, quas perpetuam virginitatem servasse refert Eusebius, lib. 6 Historiæ, cap. 13, quod est signum illas vocatas esse virgines a Luca, non solum quia nondum erant nuptæ, sed etiam quia statum illum profitebantur. Quem statum a temporibus Apostolorum a pluribus ex fidelibus, tam viris quam feminis, observatum esse, non solum nostri referunt, sed etiam Philo Judæus, in lib. de Vita contemplativa, et ex illo Euseb., lib. 2 Histor., cap. 16; et brevissime attigit Tertull., in Apolog., cap. 9, ubi pro Christianis respondens, et quasi in duas classes illos dividens, inquit: *Nos ab illo eventu diligentissima et fidelissima castitas sepsit, quantumque ab stupris, et ab omni post matrimonium excessu, et ab incesti casu tuti sumus. Quidam multo securiores totam vim hujus erroris virgine continentia depellunt senes pueri.* Idem late Athanas., lib. de Humanitate Verbi, circa medium; et Epiphanius, hæres. 48; Euseb., lib. 1 de Demonstratione Evangel., cap. 8: *In Ecclesia Dei duo modi vivendi instituti,* etc.; et ita in sequentibus capitibus plura necessaria referemus.

21. Probatur ratione. — Ultimo concluditur ratio ex dictis, nam perpetua castitas est per se bona, et melior quocumque statu illi repugnante; sed hujusmodi esse debet propriissima materia voti; ergo talis etiam est castitas; ergo et votum castitatis optimum est, et servare castitatem ex voto, melius est quam sine voto. Major proxime probata est. Minor, lib. 2, de voto in communi est demonstrata. Prima item consequentia per se nota est. Secunda ex eod. lib. de voto in communi constat; ibi enim ostendimus actum vivendi circa materiam proportionatam honestissimum esse, et cæteris paribus, ac per se loquendo, melius esse opus ex voto quam sine voto facere.

22. Objectio hæreticorum. — Sed dicunt hæretici temerarium esse ad perpetuam continentiam se obligare, quia est res difficillima, quæ sine speciali Dei dono integra servari non potest: ergo qui ea lege se obligat, cum non sit

¹ Vide Baron., t. 1, an. Christ. 57, a num. 59.

certus de hujusmodi dono Dei, et Deum tenet, et quantum in se est majoribus periculis sese exponit. Atque ita exponebat Calvinus verba illa Christi, Matt. 19: *Qui potest capere, capiat*, id est, qui certus est se habere hoc donum, et non alius; unde inferebat illis verbis potius retrahi homines a cœlibatu, quam invitari. Adjiciunt illud Pauli: *Si non se continent, nubant*; voluit ergo Paulus hoc remedium semper esse homini liberum; non ergo licet per votum perpetuum illo se privare.

23. *Responsio. — Instantia. —* Ad primam partem respondeo, si per continentiae donum intelligant donum infallibiliter perseverandi per totam vitam sine lapsu carnis, conditionem de lege ordinaria impossibilem a nobis postulari, ut continentiam vovere possimus; qua enim via constabit homini se habere hoc donum, priusquam in re ipsa illud experiamur, nisi per divinam revelationem, quæ nec ordinarie fit, nec expectanda est ad assumendam perfectionis viam? Si autem experientia necessaria est ut cognoscatur hoc donum, post illam, vel inutile, vel impossibile est votum, quia neque esse potest de re præterita, nec circa futuram jam locum habebit, quia talis experientia non nisi in morte consummatur. Dicerent, ut opinor, hi hæretici, eo ipso quod homo non scit certo se non habere hoc donum, certo scire debere, se non habere illud, quia si haberet, sciret se habere; putant enim neminem habere fidem et gratiam, nisi certo sciat se habere. At hoc fundamentum hæreticum est, ut Concilium Tridentinum, sess. 6, definit, et latius traditur in materia de gratia; cumque de præsentis gratia vanum sit et sine fundamento, de futura perseverantia est prorsus stultissimum; unde enim res adeo lubrica et contingens certa esse potest, nisi reveletur? aut unde talis revelatio haberi potest, et generatim affirmari?

24. *Castitas sine speciali Dei auxilio servari nequit. —* Fortasse tamen non gravate concederent, propter hanc causam secundum legem ordinariam non posse prudenter fieri; hoc tamen est, quod falsum esse convincunt omnia exempla adducta. Nam res, tam frequens et ordinaria in Ecclesia a sui initio, non poterit semper pendere ex specialibus revelationibus, neque imprudens aut temeraria judicari. Hoc etiam convincit Christi Domini consilium invitantis homines ad perpetuam castitatem, ut supra visum est, et in illis eisdem verbis: *Qui potest capere, capiat*, illud agnoscunt ibi Chrysostomus, Theophyl., Au-

gust., Fulg., et omnes qui de virginitate scribunt, et est manifestum ex tenore ipsorum verborum; non excitaret enim Christus ad rem impossibilem, quam homines prudenter apprehendere non possent, absque speciali et inusitata revelatione. Unde recte Tertull., lib. de Monogamia, c. 14: *Non potes (inquit) quia non vis, posse enim te, si velis, ostendit, quia tuo arbitrio utrumque proposuit*. Si autem per continentiae donum solum intelligamus speciale Dei auxilium ad illam servandam, sic verissimum est, non solum perpetuam, verum etiam temporalem continentiam aliquantum diuturnam non posse sine hoc dono perfecte servari; æque tamen verum est posse hominem, si velit, cum divina gratia, quæ sibi præsto est, hoc donum a Deo obtinere per orationes, et alia pia opera; sunt enim de hoc divino auxilio manifestæ Scripturæ promissiones, et ideo merito dixit Augustinus, lib. 2 de Adult. conjug., c. 29: *Levis erit continentiae sarcina, si Christi erit; Christi erit, si fides aderit, quæ impetrat, adjuvante Deo, quod jusserat*. Denique experientia ipsa constat, innumeros esse, qui per hæc media donum hoc impetrant, et castitatem semel Deo promissam illibatam perpetuo conservant, ut plane constet impotentiam, quam hæretici causantur, non esse nisi pravam eorum affectionem et voluntatem. Quomodo alias dixit Chrysostomus, hom. 67 in Joan.: *Non potuerunt credere, quia noluerunt*; sic enim communi sermone quis dicit: *Non possum asperum hominem diligere*, vehementiam voluntatis potestatem appellans; et infra: *Qui nolunt, ideo non possunt*, adducens illa eadem Christi verba: *Qui potest capere, capiat*. Lege Nazian., orat. 36, non longe a principio. De alio vero testimonio Pauli, dicemus commodius cap. seq.

CAPUT II.

AD QUID OBLIGET VOTUM SIMPLEX CASTITATIS.

1. *Prima suppositio: votum castitatis obligat semper et pro semper. — Secunda. —* Supponimus primo sermonem esse de voto perpetuæ continentiae, et ideo non inquirimus quando obliget, quia semper et pro semper obligat; quia cum sit ex parte materiae privativum, obligat ad modum præcepti negativi, ut supra explicatum est. Quod si fiat tale votum temporale, pro illo tempore cum eadem proportionem obligabit. Suppono secundo ser-

monem esse de voto integræ castitatis; nam, ut supra dixi, illud tantum est absolute et simpliciter castitatis votum. Potest autem aliquando fieri votum de aliqua tantum parte materiae castitatis, et tunc clarum est ad illam solum obligare, quia obligatio non excedit voluntatem et intentionem voventis, juxta illam vero efficaciter inducitur, quando promissio justa et honesta est. Difficultas autem quædam, quæ hic insinuabatur de voto non nubendi, infra melius et commodius tractabitur.

2. *Tertia suppositio: materia castitatis duplex, necessaria et voluntaria; ad utramque obligat votum. — Habens votum, si peccat, duplex committit peccatum in confessione aperiendum. — Delectatio morosa de re turpi in habente votum est sacrilega. —* Suppono tertio materiam castitatis, secundum se spectatam, duplicem esse, quamdam necessariam, et aliam voluntariam. Necessaria, est abstinencia ab omni actu turpi, et omni experimento libidinis extra statum matrimonii; ad hanc enim tenetur homo ex vi juris naturalis, secluso voto; et ideo necessaria vocatur secundum se, non quoad voti obligationem. Nihilominus certum est prædictum castitatis votum ad hanc etiam partem castitatis servandam obligare, quia illa etiam sub prædicta universalitate continetur, et non repugnat illi naturali obligationi aliam voluntariam superaddere, ut in dispnt. 1 et 4 de voto in communi dictum est. Unde etiam fit, qui post votum castitatis circa hanc partem aliquid peccat, non solum contra temperantiam, sed etiam contra religionem delinquere tanquam voti violatorem, et consequenter teneri ad eam circumstantiam in confessione explicandam. Quod est certissimum, non solum quoad externum actum, sed etiam quoad internum consensum, et desiderium cujuscumque turpis actus, tum quia ex parte objecti seu circumstantiæ ejus participat ille actus eandem malitiam sacrilegii; tum etiam quia ipsemet actus internus cadit etiam sub tale votum, nam est universalis promissio abstinendi ab omni actu voluntario, tam interno, quam externo, castitati contrario. Atque ob eandem rationem idem locum habet non solum in interno desiderio, sed etiam in morosa ac voluntaria delectatione interiori de actu turpi, etiamsi illa sit absque desiderio, imo cum proposito non committendi talem actum externiorem. Nam etiam illa delectatio sub tale votum cadit, et ex vi illius prohibita est reli-

gioso vinculo; et præterea etiam illa in tali persona habet pro objecto malum aliquod religioni contrarium, et ex hac parte etiam malitiam participat. Quamvis enim ex hac duplici radice, quando hoc modo junguntur in eadem persona, una tantum malitia consurgat, nihilominus una radix est ab altera diversa, et aliquando possunt separari; nam qui morose delectatur circa illicitum actum cogitatum circa virginem habentem castitatis votum, non peccat ipse contra religionem, eo quod faciat actum, quod ex proprio voto vitare teneatur (suppono enim ipsum non habere votum castitatis), nihilominus tamen sacrilegus est, quia de actu religioni contrario ex parte personæ, ad quam tendit, delectatur. Non me latet aliquos negare delectationem illam participare malitiam illius circumstantiæ; sed quod dixi censeo verissimum, et de illa sententia censuram ferre non est præsentis instituti. Et de obligatione illius voti quoad hanc partem materiae ejus, nihil aliud speciale aut notatione dignum dicendum occurrit.

3. *An votum castitatis obliget ad abstinendum a matrimonio. —* Altera pars hujus materiae est secundum se voluntaria, quæ est abstinencia ab omni licito usu venereo, nam ad hunc etiam extenditur promissio et intentio voventis. Quoniam vero primum fundamentum honestatis in tali materia est vinculum matrimonii, ideo tota difficultas hujus capituli ad hanc præcipue quæstionem revocatur, an tale votum obliget etiam ad abstinendum a vinculo matrimonii; quod dupliciter contrahi potest: primo, animo et intentione consummandi illud; secundo, sine tali intentione, imo cum proposito perpetuo abstinendi a coitu; et de utroque dubitari potest; de priori dicemus in hoc capite, de posteriori in sequenti.

4. *Ratio dubitandi. —* Circa priorem ergo partem ratio dubitandi esse potest ex citatis verbis Pauli, 1 Cor. 7: *Si non se continent, nubant*. Ergo quotiescumque fuerit periculum incontinentiæ, licitum est uti hac licentia Pauli: nam sub hac conditione necessario debet intelligi tale votum esse factum, quod videntur convincere sequentia verba: *Melius est enim nubere, quam uri*; nam in voto semper intelligitur exceptum, quod melius est. Secundo, auget difficultatem obscura sententia Cypriani, Epist. 62 ad Pomponium, ubi de virginibus loquens, ait: *Quod si ex fide se Christo dicaverunt, pudicæ et castæ sine ulla fabula perseverent, ita fortes et stabiles præmium virginitatis expectat; si autem perse-*